

Scurtă călătorie în lumea „aurului alb” al pământului

De-ar fi să ne asemuim vechilor greci, ar fi oare o nesocotință să alăturăm celor patru elemente hotărâtoare alcătuitoare ale lucrurilor (și ale trupului omenesc) - aerul (Anaxime-ne), apa (Thales), focul (Heraclit), pământul (Xenofan) - un al cincilea, „aurul alb” al pământului (cum i se mai spune sării)?

*„Aurul alb” al pământului
în vremurile de demult*

Și, într-adevăr, sarea a fost dintotdeauna un component

hotărâtor al hranei nu numai a ființelor omenești, dar și a celorlalte viețuitoare ale pământului, sălbatice sau domestice; chiar și cele mai multe plante nu se pot lipsi de sare. Sarea a fost și unul dintre cei mai putincioși și mai răspândiți în folosință păstrători alimentari (mai ales ai cărnii și ai peștelui, dar și ai brânzeturilor, legumelor, fructelor). Iar egiptenii foloseau „aurul alb” la îmbălsămarea mumiilor...

Putem chiar spune că „destoinicia” sării în cele ce ține de păstrarea hranei a stat la temelia civilizației umane. „Aurul alb” al pământului înlătura atârnarea omului de disponibilitatea vremelnică și sezonieră a celor de trebuință vieții de zi cu zi, și slobozea de grija purtării și păstrării

alimentelor pe distanțe lungi. Totuși, sarea era dobândită anevoios, devenind astfel o marfă prețioasă în lumea negoțului cu mirodenii.

De-a lungul vremii, sarea a fost de atât de neapărată nevoie în lumea oamenilor, încât se afla în miezul nenumăratelor mituri, istorii, povestiri populare, basme, fabule și pilde.

Pe alocuri, sarea a fost folosită ca monedă; au fost bătute chiar și parale din „aur alb”... Chiar dacă „nici un om nu este atât de lipsit de minte încât să prefere războiul păcii” (citat atribuit lui Herodot), părelnicul pașnic „aur alb” a fost pricina „nesărată” (fără haz) a multor războaie amare. Să omenești oaspeții cu pâine și sare a fost pretutindeni un obicei

tradițional; iar ulcica plină cu „nectarul zeilor” (vin) întinsă trecătorului era „plămădită” din lut „albit” cu sare...

Se pare că expresia „nu-și merită sarea” își are obârșia în Grecia Antică, acolo unde încă din vechime se schimba sarea pe sclavi.

Dacă fenicienii se adevereau meșteri pricepuți în exploatarea sării și negustori iscușiți în ale „aurului alb”, numai pe vremea romanilor putem vorbi despre o punere în valoare de netăgăduit a zăcămintelor de sare și despre dăinuirea unei cuprinzătoare rețele de negoț cu sare. Iar zeița romană a mării (a apei sărate), pe care înaintau încet, dar negreșit (*fluactuat nec mergitur*), vasele romane de negoț, nu era alta

decât *Salacia*... Roma republicană și imperială controla prețul sării, crescându-l pentru a strânge bani de război sau scăzându-l pentru a înlesni cetățenilor mai săraci dobândirea acestui „dres” prețios: *panem et circenses... et salem...* („pâine și circ” ... și sare...)

„Aurul alb” a fost adesea folosit în deprinderea militară a „sărării pământului” sau a „însămânțării cu sare”, care era un ritualul de răspândire a sării pe întinderea cetăților cucerite, rânduială ce întruchipa un blestem aruncat asupra acelor care ar fi îndrăznit să reclădească. Acest obicei al „mântuirii” (consecrării) cetății distruse își avea obârșia în vechiul Orient Apropiat, și va dăinui și în imageria medievală.

„Drumuri ale sării”

„Drumurile sării” erau căile medievale terestre pe care era cărat „aurul alb” din ocnele de sare la locurile de vânzare. Iată câteva dintre locurile unde se „preumblau” „drumurile sării” acelor vremi: „trasul sării” (a bărcilor încărcate cu sare), cu ajutorul tracțiunii cu catâri, pe fluviul Ron (din *salines*-ele cu sare marină din Camargue, în sus pe Ron, până la Geneva); *salzstrassen* sau *salzweg* în Bavaria, Turingia, Saxonia, Schleswig-Holstein și Westfalia; vechiul drum al sării „stăpânit” de Liga hanseatică (100 km de la salinele din Lüneburg, la 45 km sud-est de Hamburg, până la Lübeck, la Marea Baltică); în

Tirolul austriac și în regiunea Salzburgului - unde va vedea lumina zilei Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) (Salzburg-„orașul sării”, Hallstadt-„orașul sării”, Hallein-„sărărie”, de-a lungul râului Salzach-„apă sărată”); în Boemia, în zona Cracoviei (Wieliczka).

*„Voi sunteți sarea
pământului”*

În Vechiul și Noul Testament legământurile erau adesea pecetluite cu sare: de unde obârșia cuvântului *salvatio* (salvare, izbăvire).

În Noul Testament, sarea este folosită în sens metaforic. „Voi sunteți sarea pământului”, astfel se adresează Iisus ucenicilor Săi (Matei,

5:13); „dar dacă sarea își pierde gustul, cu ce își va căpăta iarăși puterea de a săra? Atunci nu mai este bună de nimic, decât să fie lepădată afară și călcată în picioare de oameni”. Iisus folosește aceste cuvinte pentru a arăta ucenicilor cât de prețioși sunt.

*... precum
„sarea în bucate”...*

Formula „voi sunteți sarea pământului” este folosită până astăzi pentru a caracteriza pe cineva drag sau prețios. La întrebarea „cum mă iubești tu, fata mea?”, odrasla cea mai mică a împăratului din poveste răspunde cu sfioșenie: „Ca sarea în bucate, tată!” (*Sarea în bucate,*

basin educativ popular românesc, cules de folcloristul Petre Ispirescu - 1830-1887). Alungată pentru aceste vorbe „nesocotite” (neiubitoare), fata împăratului se va „răzbuna” peste ani, punându-i pe masă numai bucate gătite cu miere și zahăr (dresuri cu care îl „alintaseră” celelalte două surori): „Acum am vrut să dovedesc tatei că, fără miere și fără zahăr, poate omul să trăiască, dar fără sare nu, d-aia i-am gătit bucatele fără sare”.

Cuprins

*Scurtă călătorie
în lumea „aurului alb”
al pământului*
5

*Sarea pe teritoriul
României*
15

*Zone salifere din
România*
33